HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דאית ליה אשה ובנים: לא חולצין ולא מיבמין: והא מצוה קא עביד לא צריכא דאיכא גדול א) א ומצוה בגדול ליבם וכלהו טעמא מאי גזרה שמא יכתוב: ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין: גזרה משום מקח וממכר: ולא מגביהין תרומות ומעשרות: פשיטא תני רב יוסף לא נצרכא אלא ליתנה לכהן בו ביום וה"מ פירי דטבילי מאתמול אבל פירי דטבילי האידנא כגון ב עיסה ב) לאפרושי מינה חלה מפרשינן ויהבינן לכהן והני משום רשות איכא משום שבות ליכא והני משום מצוה איכא משום שבות ליכא א"ר יצחק לא מבעיא קאמר לא מבעיא שבות גרידתא דאסור אלא אפי' שבות דרשות נמי אסור ולא מבעיא שבות דרשות דאסור אלא אפי' שבות דמצוה נמי אסור: כל אלו ביו"ט אמרו: ורמינהו ג) משילין ד) דרך ארובה ביו"ט אבל לא בשבת אמר רב יוסף לא קשיא הא ר"א הא ר' יהושע דתניא ה) אותו ואת בנו שנפלו לבור ר"א אומר מעלה את הראשון על מנת לשוחטו ושוחטו והשני עושה לו פרנסה במקומו כדי שלא ימות ר' יהושע אומר ו) ג מעלה את הראשון ע"מ לשוחטו ואינו שוחטו וחוזר ומערים ומעלה השני רצה זה שוחט רצה זה שוחט א"ל אביי ז) ממאי דילמא עד כאן לא קאמר ר"א התם אלא דאפשר בפרנסה אבל הכא דלא אפשר בפרנסה לא א"נ עד כאן לא קאמר ר' יהושע התם אלא דאפשר לאערומי אבל הכא דלא אפשר לאערומי לא אלא אמר רב פפא לא קשיא הא בית שמאי הא בית הלל דתנן ח) ב"ש אומרים אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרה"ר וב"ה מתירין דלמא לא היא עד כאן לא קא אמרי בית שמאי התם אלא אהוצאה אבל אטלטול לא אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא:

מתני' ט) ד הבהמה והכלים כרגלי הבעלים ה המוסר בהמתו לבנו או לרועה הרי אלו כרגלי הבעלים ו כלים המיוחדין לאחד מן האחין שבבית הרי אלו כרגליו ושאין מיוחדין הרי אלו במקום שהולכין ז השואל כלי מחבירו מעיו"ט כרגלי השואל ביו"ט כרגלי המשאיל ח וכן האשה ששאלה מחברתה תבלין ומים ומלח לעיסתה הרי אלו כרגלי שתיהן י ר' יהודה פוטר במים מפני שאין בהן ממש:

גמ' מתניתין דלא

דאית ליה אשה ובנים. שני זכרים לב"ש או זכר ונקבה לב"ה ותו לא מיפקד כולי האי כדאמרינן ביבמות (דף סב:) ומיהא קצת מצוה איכא כדאמר י) בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידך (קהלת יא): **מצוה בגדול.** האחים ליבם ונפקא לן מוהיה הבכור (דברים כה): **שמא יכתוב.** פסק דין לדיינין ושטר אירוסין לקדושין ושטר חליצה לחולצת וכתובה ליבמה: **משום מקח וממכר.** דלמקח וממכר דמו שמוציא מרשותו לרשות הקדש. ומקח וממכר ° אסור מן המקרא דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעיה נח). אי נמי מקח וממכר אתי לידי כתיבה שטרי מכירה וא"ת הויא לה גזרה לגזרה כולה חדא גזרה היא: **תני רב יוסף אפי' ליתנם לכהן בו ביום.** דאיכא למימר לאו מוכחא מלתא היא דלתקוני טבלא מכוין דאין ידוע שיהא הוא צריך לשיריים ורואים שמוליך תרומה לכהן ומחזי דכולה מלתא משום שמחת יו"ט דכהן שצריך לה הוא אפ"ה אסור: **והני משום רשות איכא משום שבות ליכא.** אאמצעיתא קאי דקאמר אלו הן משום רשות וכי אין בהן משום שבות והלא אסרום כדאמרינן כל שחייבין עליו אלמא כלהו לאסורא והני בתראי משום מצוה איכא בעשייתו ומשום שבות ליכא לאסרה בשבת בתמיה והלא אסרום והיכי פלגינהו תנא דמתני' דבקמאי אדכר שבות ובאמצעי ובתראי לא אדכר שבות: **ה"ק לא מבעיא כו'.** כלומר כולם משום שבות יש בהן והראשונים איסור יש בהן ואין בהן צחצוח מצוה והאמצעיים יש בהן שבות ואע"פ שיש בהן קצת מצוה והאחרונים מצוה גמורה הן ואעפ"כ גזרו עליהן שבות ולא זו אף זו קתני לא תימא קמאי הוא דאסירי דה"ל שבות גרידתא כלומר שעבר על השבות דאין עם עבירה זו שמץ מצוה אלא אפי' מצעי דה"ל שבות דאיכא רשות קרבות מצוה גבה נמי אסור: **משילין פירות כו'.** אלמא גזרו שבות על שבת שלא גזרו ביו"ט: **הא ר' אליעזר.** סיפא דקתני אין בין יו"ט לשבת דכל שבות דגזרו על שבת גזרו על יו"ט ואפי' בהפסד ממון ר"א היא שלא התיר להעלות אותו ואת בנו מפני הפסד ממון. ורישא דקתני משילין ביו"ט מפני הפסד ממון ר' יהושע היא: **אותו ואת בנו.** שאינן מותרין לשחוט שניהן היום: **דאפשר לאערומי.** דלא מוכחא מילתא דלהצלת ממונו מכוין דהרואה אומר הראשון שהעלה כחוש הוא והשני יפה הימנו: **אבל הכא לא אפשר לאערומי.** דהכל יודעין שלא יניחם ואינו עושה אלא להציל ומזלזלין באיסור יו"ט: **אין מוציאין את הקטן וכו'.** דלא הותרה הוצאה שלא לצורך וגבי טלטול שלא לצורך נמי גזרינן ואפי' גבי הפסד ממון. ולב"ה דאמרי הוצאה שלא לצורך מותרת מה"ת בטלטול נמי לא גזור רבנן: **אטו טלטול לאו לצורך הוצאה הוא.** תחילת הוצאה ע"י טלטול היא וכל מה שגזרו אינו אלא משום הוצאה. והאי דלא גזרו על טלטול כלים ואוכלים מפני שלא יוכלו לעמוד בהן לבטל עונג שבת ושמחת יו"ט: **מתני' הבהמה והכלים כרגלי הבעלים.** אין אדם יכול להוליכה ביו"ט אלא במקום שבעליה יכולין לילך ואם לא ערב יש לה אלפים לכל רוח העיר ואם ערב לצפון גם היא תלך לצפון ולא לדרום: **ושאינן מיוחדין.** לאחד מהן אלא לכולן: **הרי אלו כמקום שהולכין.** למקום שכולן יכולין לילך מותר להוליך את הכלים. אבל אם ערב אחד מהם לסוף אלפים לצפון והשאר לא ערבו הוא מעכב על ידם מלהוליכם לדרום אפי' פסיעה אחת מפני חלקו והן מעכבין על ידו מלהוליכם לצפון אלא אלפים שהן מותרין בהן: **הרי הוא כרגלי השואל.** שהרי קנה שביתתו אצלו בין השמשות דבין השמשות שהוא כניסת היום קונה שביתה: **ביו"ט.** ואם שאלו ביו"ט משחשכה: **הרי הוא כרגלי המשאיל.** לפי שקנה שביתה אצל בעליו: **האשה ששאלה מחברתה תבלין.** לקדרתה: **ומים ומלח לעיסתה הרי אלו.** הקדרה והעיסה: **כרגלי שתיהן.** אין מוליכות אותם אלא למקום ששתיהן יכולות לילך דכיון דביו"ט שאלה קנו התבלין או המים והמלח שביתה אצל בעליהן: **שאין בהן ממש.** אין ניכרות לא בקדרה ולא בעיסה הלכך אין מעכבות הולכתן. ובגמ' ל) מוקי לה בתבשיל עבה שאין המים ניכרים בו. ובמלח לא פליג דמוקמינן לה בגמ' מ) במלח אסתרוקנית שהיא גסה וניכרת: **גמ' מתני'.** דקתני המוסר בהמתו לרועה ביו"ט הרי אלו כרגלי הבעלים ולא כרגלי הרועה דלא

משום מקח וממכר. פרש"י דלמקח וממכר דמו שמוציאן מרשותו לרשות הקדש ומקח וממכר אסור מן המקרא דכתיב ממצוא חפצך ודבר דבר אי נמי מקח וממכר אתי לידי כתיבת שטרי מכירה ואם תאמר הוי לה גזרה לגזרה כולה חדא גזרה א:

ורמינהו משילין פירות דרך ארובה וכו'. ותימה דאמרינן במגילה (דף ז:) אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד ואמאי לא פריך ליה ממשילין ט) וכו' וע"ק אמאי לא פריך לאלתר מב"ה דמתירין הוצאה ביו"ט שלא לצורך ובשבת אסור וי"ל דהתם לא פריך ממתני' משום שהיה יודע שהיה יכול לדחות דהא דקאמר התם אין בין יו"ט לשבת כו' ה"מ דברים שהן דאורייתא אבל מילי דרבנן איכא טובא בינייהו והכא מיירי בשבות דרבנן ולכך לא מייתי מהוצאה דאיסורא דאורייתא ומ"מ קאמר שפיר בסמוך הא ב"ש דהכי מדמה דכיון דב"ש מחמירין גבי הוצאה שלא לצורך כך הם מחמירים גבי טלטול דרבנן כדמסיק במסקנא דטלטול משום הוצאה הוא לאסור:

ושמואל

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ב מהל' יבום וחליצה הל' ו סמג עשין (נג) [נא] טוש"ע אה"ע סי' קסא סעיף ד:

כו ב מיי' פ"ג מהלכות יו"ט הל' ח טוש"ע א"ח סי' תקו סעיף ג:

כז ג מיי' שם פ"ב הלכה ד טוש"ע א"ח סימן תלא סעיף י:

כח ד מיי' פ"ה מהלכו' יו"ט הל' ט טוש"ע א"ח סימן שנז סעיף ג:

כח [ה] מיי' שם הלכה יא טוש"ע שם ס"ד:

כט ו טוש"ע שם ס"ח:

כט [ז] מיי' שם הלכה יז טוש"ע שם סעיף יא:

ל ח מיי' שם הלכה כ טוש"ע שם סעיף יב:

רבינו חננאל

ולא חולצין ולא מיבמין. בדאיכא אח גדול ממנו דאמרינן מצוה בגדול לייבם. וכולהו מאי טעמא לא, גזרה שמא יכתוב. ירושלמי תני ר' חייא דנין דיני ממונות בע"ש ואין דנין דיני נפשות. ואלו הן משום מצוה לא מקדישין ולא מעריכין. מאי טעמא משום דמחזי כמקח וממכר. ולא מגביהין תרומות ומעשרות. הני מילי דטבילי מאתמול, אבל דטבילי ביו"ט כגון הלש עיסה לאפרושי מינה חלה וכיוצא בה, מפרשינן ויהבינן ליה לכהן. **הני משום רשות אין משום** א) **מצוה לא כו'.** ופריק ר' יצחק לא מיבעיא קאמר, לא מיבעיא שבות גרידתא דאסור, אלא אפילו שבות דמצוה אסור, וכ"ש שבות דרשות. **תנא** ב) אין דנין ולא מקדשין ולא מגרשין ולא ממאנין ולא חולצין ולא מייבמין רשות, לא מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין ולא מגביהין תרומה ומעשרות, כל אילו ביו"ט ק"ו בשבת, אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד. וכולן שעשו ישראל בין אנוסין בין שוגגין בין מזידין בין מוטעין מה שעשה עשוי בשבת, ואין צריך לומר ביו"ט. **אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד, והתנן משילין פירות כו'.** ופריק רב יוסף ולא קשיא מתניתין דהכא ר' אליעזר היא ומתניתין דמשילין ר' יהושע, דתניא אותו ואת בנו שנפל לבור ר' אליעזר אומר מעלה את הראשון כו'. ודחי אביי דילמא עד כאן לא קאמר ר' אליעזר גבי הבהמה שהיא בבור עושה לו פרנסה במקומה ואינו מעלה אותה משום דאיפשר לה בפרנסה במקומה, אבל גבי פירות שהן בגג אי איפשר שלא יפסידם אלא אם כן משילן הכי נמי דשרו. אי נמי עד כאן לא קשרי ר' יהושע התם אלא בהערמה דמחזי כמעלהו לשוחטו, אבל להשיל פירות בהדיא משום שלא יופסדו לא. **ונדחה זה,** ושני רב פפא לא קשיא מתניתין דמשילין בית הלל דמתירין ומתני' דהכא בית שמאי היא, דתנן אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ספר תורה לרשות הרבים ובית הלל מתירין. **וטרינן** לאוקומה למתניתין אפילו לבית שמאי דטלטול בעלמא הוא ונדחה. וכרב פפא קי"ל דהא דקתני אין בין יו"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד דברי בית שמאי הן, ובית הלל פליגי עלייהו. **ירושלמי** אין בין יו"ט כו', והא סקילה בשבת ואין סקילה ביו"ט, כרת בשבת ואין כרת ביו"ט, מכות ביו"ט ואין מכות בשבת, וא"ת בדברים שיש בהן אוכל נפש, והא קתני משילין פירות ביו"ט כו', ועוד שוחקין עצי בשמים למילה ביו"ט אבל לא בשבת, א"ר יוסי והוא שמל, ותו התני מודים חכמים לר' מאיר בחותמות שבקרקע כו'. מהו להדליק נר של בטלה, א"ר אבינא תני בית שמאי אוסרים ובית הלל מתירים. [מתני']

מסורת הש"ס

א) יבמות כד לט., ב) לעיל ע., ג) [לעיל לה:], ד) פירות דרך ארובה כל"ל, ה) שבת קיז: קכד. [תוספתא פ"ג], ו) [לעיל כו.], ז) [שבת קכד. ע"ש], ח) שם קכד: לעיל יב., ט) עירובין לז:, י) שם, כ) [יבמות סב:], ל) [לקמן לט.], מ) [שם], נ) [עיין תוספות ב"ב יב. ד"ה אלמון],

גליון הש"ס

רש"י ד"ה משום מקח וממכר וכו' אסור מן המקרא. עיין רש"י לעיל דף כז ע"ב ד"ה אין פוסקין:

מוסף רש"י

הא ר' יהושע. הא דתנן משילין דשרי טירחא ביו"ט משום איבוד ממון ר' יהושע היא שהתיר להעלות בהמה בהערמה מן הבור (שבת קכד.). **אותו ואת בנו שנפלו לבור.** ביו"ט ואין שניהם ראויים לשחיטה ביום אחד (שבת קיז:). **ואינו שוחטו.** שמוצא לו עלילה שמא חברו שמן ממנו (שם). **עד כאן לא קאמר ר"א התם.** דלאו מערימין (שם). **דאפשר לאערומי.** דמיחזי כמאן דעביד לצורך יו"ט, אבל גבי משילין דליכא הערמה לדמויי להתירא לא (שם). **ב"ש אומרים אין מוציאין.** הוצאה שלא לצורך, דלא אישתרי לכתחילה ביו"ט טפי מבשבת אלא אוכל נפש (שבת קכד.). **לא את הקטן וגו'.** כל מילי דלאו צורך אכילה (לעיל יב.). **הבהמה והכלים כרגלי הבעלים.** שהשואל או לוקח בהמה או כלים מחברו ביום טוב, אינו יכול להוליכם אלא למקום שהבעלים הראשונים מותרין לילך שם, ואם עירבו לצפון לא יוליכנו זה לדרום (ערובין צז:) כשם שאין אדם יכול לילך ביו"ט אלא עד תחום שבת, כך בהמתו אינה יכולה לילך חוץ לתחום, וכליו נמי אין לו רשות לשגרם חוץ לתחום (הוראה ח"א סי' סט). **הרי אלו כרגלי שתיהן.** אין העיסה הולכת אלא למקום ששתיהן מותרות לילך שם ואם עירבה זו לצפון וזו לדרום אין עיסה זזה ממקומה לפי שאין לזו של צפון אפילו אמה אחת בדרום וה"מ כשנתנו עירובן לסוף אלפים (ערובין צז:). **ר' יהודה פוטר במים.** שאין בעלת המים אוסרת על בעלת הקמח כלום (שם).

מוסף תוספות

א. ורנ"ר כתב. דלאו דוקא גזירה דהא מו"מ גופי' דרבנן הוא, אלא הקדש היינו מו"מ גופיה.

א) אולי צ"ל משום שבות ליכא והני משום מצוה איכא משום רשות ליכא כו'. ב) בתוספתא דמכילתין פ"ד וגם הגי' אלו הן משום רשות לא דנין וכו' ולא מיבמין ואלו הן משום מצוה לא מקדישין וכו' וכצ"ל.